

Riskbedömning i vårdnadstvister och barnavårdsärenden

TRIBUNAL
FÖR
BARNETS BÄSTA

26 maj 2018

Leonard Ngaosuvan, fil dr
Högskolan i Gävle
Clebo Consulting AB
leo@cleboconsulting.se

Översikt

- Begreppsutredning
 - Vad är barnets bästa?
 - Vad är riskbedömning?
 - Vad ska riskbedömas?
 - Vad är en riskfaktor?
 - Vad är en skyddsfaktor?
- Riskbedömningens genomförande
 - Bedömningskriterier
- Riskbedömningens dokumentation
- Utmaningar
- “Vuxnas bästa”

Barnets bästa

- Definition saknas ofta helt
- Många försök att definiera begreppet är för luftiga och intetsägande
- Barnets bästa har flera nivåer
 - Inte utsättas för vanvård.
 - Barnet får de värderingar, färdigheter och kunskaper som är nödvändiga för ett framgångsrikt vuxenliv.
 - Barnets uppväxt består enbart av underbara minnen, där misslyckande, ekonomiska begränsningar, rädsla och smärta saknas helt och skolan ger högsta betyg.

Begreppsutredning I

- Att inte utsättas för vanvård är del av barnets bästa
- Riskbedömning i VBU/LVU= En förutsägelse om sannolikheten att vanvård kommer att ske i framtiden
- Vad ska riskbedömas?
 - Praxis
 - Det som utredare gör...
 - Kan vara svår att lista ut..."Fall till fall"
 - Lagen
 - Föräldrabalken eller SoL
 - Luftigheter
 - "eller på annat sätt fara illa" respektive "hot mot barnets hälsa och utveckling".
 - Vetenskapen
 - Forskningsartiklar
 - Svårtillgängliga och svårt att påvisa intention

Begreppsutredning II

- Konsensus: “Man får inte slå barn”
- Men, vilken definition gäller?
 - Fysisk misshandel
 - Föräldern har ett beteende där syftet är att skada barnet i olika former. Det kan röra sig om hugg, stick eller slag. Det finns alltid dokumenterbara bevis på barnets kropp såsom blåmärken, rivsår, brännsår eller brutna ben.
 - Aga
 - Föräldern använder fysisk smärta som bestraffningsmedel för att påverka barnets beteende eller styra lärande.
 - Olycklig fysisk kontakt
 - Föräldern skadar eller tillfogar smärta barnet av misstag
 - Barnet säger: “Mamma slog mig!”

Riskbedömning: Vetenskapligt perspektiv I

- Riskfaktor = Fenomen som statistiskt associeras med någon form av vanvård.
- Typer av riskfaktor
 - Kriminogena
 - Mera orsakande, t ex utåtriktade barn har ökad risk för att bli fysiskt misshandlade
 - Tillgänglighetsbaserade
 - Arbetslöshet hos förälder ökar risken för fysisk misshandel av barn
 - Artefakter
 - Två fenomen rent statistiskt associeras men teoretisk förståelse medför ifrågasättande, t ex kvinnligt kön och fysisk misshandel av barn
- Riskbedömning kräver djupa teoretiska kunskaper om mänskligt beteende
 - Interaktionen mellan olika faktorer

Riskbedömning: Vetenskapligt perspektiv II

- Skyddsfaktor = Fenomen som statistiskt associeras negativt med någon form av vanvård.
- Om en skyddsfaktor är närvarande minskar risken för vanvård.

Vad ska en riskbedömning innehålla?

- Vetenskapliga skydds- och riskfaktorer
- Tidiga indikationer
- Erfarenhetsbaserade observationer
- All relevant information ska styrkas!
 - Allt som sägs är inte relevant
 - Saklighet
 - Objektivitet

Hur ska informationen sammanvägas?

- Det ska ske systematiskt
- En riskfaktor \Rightarrow Risk? KATASTROF!!
 - Känslighet för mätfel
 - Saknar skyddsfaktorer
 - En svala gör ingen sommar...
- Brown et al. (1998)
 - Visa diagram...

Hur ska riskbedömningen dokumenteras?

- Berättelse?
 - Absolut inte! Påverkar nämnen och domare
 - En berättelse är förförisk
 - Väcker känslor
 - Ökar risken för elaboration
 - Upprepning
 - Språklig elegans; ordval och grammatik
- Tabell
 - Lättare att bedöma saklighet
 - Mängden blir klar
 - Mindre risk för otillbörlig påverkan av nämndemän och domare

Utmaningar

- Alla öppna riskbedömningar är ogiltiga!
- Base-rate neglect...
- Tvåstegsproceduren
- Rättvis principen
- Minska diskriminering – ganska lätt!
- Släppa in andra discipliner i utredningsprocessen
 - Beteendevetare, Psykologer, Statistiker, Språkvetare, Datavetare, Människorättsjurister.

“Vuxnas bästa”

- Tankeexperiment: “Kirkegaard och ordningen av insikter och handlingar”
 - Vad lär vi oss av detta?